

KULTURUTSKOTTET

Utlåtande 5/1996 rd

Regeringens proposition 72/1996 rd

Till Social- och hälsovårdsutskottet

Riksdagen remitterade den 14 maj 1996 regeringens proposition 72/1996 rd med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att kulturutskottet skall lämna utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Med anledning av ärendet har utskottet hört äldre regeringssekreteraren Hannu Hakkola vid social- och hälsovårdsministeriet, regeringsrådet Harri Skog och överinspektören Pasi Järven vid arbetsministeriet, äldre regeringssekreteraren Marjatta Lindqvist, utvecklingschefen Eija Alhojärvi, konsultativa tjänstemannen Leena Koskinen och konsultative tjänstemannen Juha Mäntyvaara vid undervisningsministeriet, överdirektören Heli Kuusi vid utbildningsstyrelsen, avdelningschefen Marja-Terttu Hautanen-Jokela vid länsstyrelsen i Vasa län, utkomstskyddschefen Elise Kivimäki vid Folkpensionsanstalten, ordföranden, generalsekreterare Reijo Viitanen vid delegationen för ungdomsärenden, ledande rektorn Kalevi Eronen vid Johtavien rehtorien yhdistys, chefen för kulturväsendet Matti Rasila och sakkunnige Jaakko Meller vid Finlands Kommunförbund, ombudsmannen Johan Åström vid Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund, ombudsmannen Riitta Wärn vid Servicearbetsgivarna rf, juristen Janne Metsämäki vid Finlands Fackförbunds Centralorganisation, socialsekreteraren Veikko Simpanen vid Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf, juristen Markku Kojo vid Akava, specialarbetskraftskonsulenten Annika Sorvali vid Helsingfors arbetskraftsbyrå, sekreteraren för arbetskraftskommissionen Minna Äijälä och ledande arbetskraftskonsulenten Pekka Paattinen vid Tammerfors arbetskraftsbyrå, byrådirektören Matti Salmilahti vid Loimaa arbetskraftsbyrå, utredaren Pirkko Oilinki-Nenonen vid Uleåborgs arbetskraftsdistrikt, ombudsmannen Juhani Talonen vid Arbetslöshetskassornas Sam-

organisation, styrelsemedlemmen Tapio Salomaa vid Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö, ombudsmannen Juhani Tuomi och styrelsens sakkunnigmedlem, socialsekreterare Antero Paananen vid Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry, kontaktsekreteraren Hannu Kareinen vid Finlands Ungdomssamarbete — Allians rf, styrelsemedlemmen Sanna Kurra vid Finlands studentkårers förbund, intressebevakningssekreteraren Saana Siekkinen vid Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund samt socialpolitiska sekreteraren Terhi Koulumies som representant för Förbundet för Handelsstuderande i Finland, Förbundet för Teknikstuderande i Finland och Förbundet för Hälsovårdsstuderande i Finland.

Därtill har utskottet fått ett skriftligt utlåtande av ungdomsdirektören inom Helsingfors stad, docent Lasse Siurala.

Regeringens proposition

Regeringen föreslår att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras. Propositionen innehåller bland annat ett förslag om förlängning av arbetsvillkoret, som är en förutsättning för arbetslöshetsdagpenning, och av försäkringsvillkoren, som är en förutsättning för enligt förtjänsten avvägd dagpenning, dvs. inkomstrelaterad dagpenning. Stadgandena om arbetsvillkoret skall dessutom preciseras på vissa punkter och föreslås vara desamma för grunddagpenning och inkomstrelaterad dagpenning. Den tid som utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning har betalats ut för kan också räknas in i arbetsvillkoret, dock högst 16 veckor. Stadgandena om tillgodoräknande av utbildning skall dock vara temporära. Det arbetsvillkor som när det uppfyllas innebär att den maximala tiden för utbetalning av förtjänstdagpenning eller grunddagpenning räknas från början, dvs. det

s.k. återinträdesvillkoret, bestäms enligt samma grunder.

Lagändringarna, varav en del hänför sig till budgetpropositionen för 1997, avses träda i kraft vid ingången av 1997. Bestämmelserna om att arbetskraftsutbildning skall kunna räknas in i arbetsvillkoret avses gälla till utgången av 1998.

Utskottets ställningstaganden

Av de orsaker som nämns i propositionen och på grundval av erhållen utredning finner utskottet målen med lagförslaget riktiga och tillstyrker därför förslaget, men med följande anmärkningar.

Lagen är också en sparlag. Enligt motivtexten till propositionen uppgår nettobesparingarna till 600 miljoner mark 1997, 950 miljoner mark 1998 och till 1 100 miljoner mark 1999. Samtidigt med denna proposition har regeringen avlåtit en proposition med förslag till ändring av arbetsmarknadsstödet. Spareffekten av denna ändring uppskattas vara 200 miljoner mark under perioden 1997—1999.

Under de senaste åren har det gjorts en del i och för sig omfattande strukturella ändringar i arbetslöshetsstödet som huvudsakligen har sin upprinnelse i arbetslösheten och den anknyttande kraftiga kostnadsstegringen. Men målen har bara delvis kunnat nås. Arbetslöshetsstrukturen har under tiden blivit allt mer komplicerad delvis beroende på den lagstiftning som ersätter ekonomiska förluster vid arbetslöshet. Denna lagstiftning har i vissa hänseenden lett till att passivitet på sikt är mer lönande än kortvariga anställningar eller kompetenshöjande åtgärder.

Trots den positiva utvecklingen de senaste två åren har ungdomsarbetslösheten nästan fördubblats jämfört med den generella arbetslöshetsgraden. Den utdragna ungdomsarbetslösheten har inneburit omvälvningar i de ungas situation och under 1990-talet gett dem en starkt förändrad bild av arbete. De flesta nyanställningar bland unga är tillfälliga eller korta jobb, deltidsarbete eller andra så kallade atypiska anställningar. De sakkunniga har uppmärksamgjort utskottet på att den föreslagna ändringen av arbetsvillkoret från sex till tio månader först och främst kommer att drabba nyexaminerade studerande och unga, som även i övrigt har dåliga chanser att ens få kortare arbetserfarenhet. Ett positivt inslag är dock att studier fortfarande

godkänns som kriterium för förlängning av granskningsperioden för arbetsvillkoret.

Med hänsyn till de goda resultaten av den arbetsmarknadspolitiska vuxenutbildningen finner utskottet det riktigt att arbetsvillkoret för grunddagpenning och inkomstrelaterad dagpenning i den rådande sysselsättningssituationen ändras för att upp till 16 veckor av den period som en arbetslös har fått utbildningsstöd i enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning skall kunna jämföras med tiden i arbete fram till utgången av 1998.

Det är absolut nödvändigt att samarbete mellan arbetslivet och utbildningssektorn etableras och byggs ut inom alla utbildningsområden och läroinrättningar. Därtill behövs det en öppnade attityd och större samarbetsvillighet dels från utbildningsadministrationens och läroinrättningarnas sida, dels från företagets och arbetslivsorganisationernas sida.

Utskottet hänvisar till sitt utlåtande KuUU 2/1995 rd till statsutskottet angående regeringens proposition 72/1995 rd om statsbudgeten för 1996. I utlåtandet framhåller utskottet att utgångspunkten bör vara att ordna utbildning som leder till en examen och ger högklassig praktisk yrkeserfarenhet för arbetslösa, unga och vuxna som annars är i behov av fortbildning eller omskolning. Därmed får de bättre möjligheter att få ett arbete eller att sysselsätta sig själva. Det är viktigt att staten genom egna insatser uppmuntar människor till livslångt lärande och ger dem möjligheter att förbättra sin studiemotivation och studieberedskap i livets alla skeden. Utbildningen bör vara så utformad att den också ger människor beredskap att anpassa sig till arbetslivsförändringar. Det är därför viktigt att så effektivt som möjligt utnyttja den regionala sakkunskapen om arbetstillfällen och utbildningsbehovet.

När utbildning köps är priset ofta den utslagsgivande faktorn. Därför är köpt utbildning inte alltid av högsta kvalitet. Det är absolut nödvändigt att utbildningens kvalitet har högsta prioritet när utbildningstjänster köps. För att utbildningsmålen skall kunna nås måste man i vissa fall ta till flexibla och t.o.m. exceptionella finansieringsmetoder. Utskottet understryker att lärarna måste få större kännedom om arbetslivet och erbjudas mer fortbildning för att kvalitetskraven överhuvudtaget skall kunna nås.

Utskottet uttrycker sin oro särskilt för de ungas situation i arbetslivet och framhåller att åter-

verkningarna av lagändringen på de ungas sysselsättningssituation och yrkesutbildning inte kommer fram utan en grundlig uppföljning.

Utskottet förutsätter därför att regeringen ser till att det under ledning av undervisningsministeriet och i samarbete med arbetsministeriet ordnas en grundlig uppföljning av effekterna av lagändring-

en och av kvaliteten på sysselsättningsutbildningen.

På grundval av det ovanstående anför kulturstskottet vördsamt

att social- och hälsovårdsutskottet bör utarbeta sitt betänkande med hänsyn till det som sägs ovan.

Helsingfors den 4 juni 1996

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Kirsti Ala-Harja /saml, vice ordföranden Jukka Gustafsson /sd, medlemmarna Tapio Karjalainen /sd, Ossi Korteniemi /cent, Irina Krohn /gröna, Ulla-Maj Kukkonen /sv, Jaakko Laakso

/vänst, Annika Lapintie /vänst, Arja Ojala /sd, Päivi Räsänen /fkf och Anu Vehviläinen /cent samt suppleanterna Liisa Hyssälä /cent och Riitta Korhonen /saml.

Avvikande åsikt

Propositionen är ingen totalrevidering av arbetslöshetsstödet. Också denna gång ägnar sig regeringen bara åt neddragningar utan att satsa på reformer.

Förlängningen av arbetsvillkoret från sex till tio månader slår hårt mot framför allt unga.

De föreslagna nedskärningarna behandlar unga och långtidsarbetslösa orättvist.

Vi anser att man i stället för att göra denna typ av ändringar borde skapa en allmän arbetslös-

hetsförsäkring i likhet med pensionsförsäkringen.

Finansieringen av arbetslöshetsskyddet bör allt mer likna en försäkring. Därigenom kunde staten också spara pengar.

På grundval av det ovanstående anför vi vördsamt

att den föreslagna ändringen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa bör förkastas.

Helsingfors den 4 juni 1996

Ossi Korteniemi /cent
Liisa Hyssälä /cent

Anu Vehviläinen /cent
Päivi Räsänen /fkf

